

פניני הדרך היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרך היומי

מגילה כח-מו"ק ג | פרשת בשלה | גליון מס' 106

דף כח. ע

להשתמש במי ששונה הלכות דוקא בעושה לבנות ביתו ומבטלו מתלמוד תורה. אמנם בכרכי יוסף (כיו"ד שם) נראה דנקט טעם האיסור משום כבוד התורה, שהוא כתב דאף אם יודע שאותו שונה הלכות מוחל על כבודו מ"מ אסור לבקשו להשתמש בו, משום שאינו בעלים למחול תורתו, [ודוקא תלמיד חכם שמחל על כבודו כבודו מחול, דתורתו דיליה, שזהו הטעם דמחול, כמבואר בקדושין דף ל"ב ע"ב וברש"י ד"ה ובתורתו יהגה ע"ש], והזינן דס"ל טעם האיסור משום כבוד תורתו ולא משום שמבטלו מתורה, דא"כ בלא"ה אין שייך שימחול על ביטול תורה.

כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עוה"ב שנאמר הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות - כתב הגאון ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל (בקובץ ישורון) (כרך טו ע' שפא והלאה): דברי חכמינו ז"ל צריכים לימוד ועיון מדוקדק בכל תיבה ותיבה מדבריהם הקדושים, ויש לנו להתבונן היטב במימרא זו, מה שאמר כל השונה הלכות - ולא כל הלומד תורה בכל יום. וגם למה אמר הלכות לשון רבים. ומה מעליותא בדבר זה ששונה הלכות בכל יום ויום - תדיר. ומה יפה כחו של השונה הלכות בכל יום עד כי ניתנה הבטחה שהוא בן העולם הבא. וכן יש לנו להבין ולהשכיל ביאור הילפותא מקרא דהליכות עולם לו במה איירי הפסוק. ואיך הוא נלמד לזה השונה הלכות בכל יום.

אמנם צריך האדם לידע, כי בלומדו את תורת ה' ובעמלו ויגיעו בדברי אלקים חיים, אינו עוסק בחכמה בלבד, כי תורת ה' - תורת חיים היא, ואם לא ידע וירגיש שהתורה היא חייו, והיא זו המוליכתו ונותנת לו דרך בטוחה בחייו, הרי סימן הוא לו כי לא זכה להתקרב אל הקודש, ואין הדברים אמורים על הלומד תורה ואינו מקיים ח"ו, שעליו אמרו ז"ל (ירושלמי שבת א' ב') נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא בא לאויר העולם. אלא גם הלומד תורה ומקיים המצוות כתיקונם, צריך עם זה להרגיש ולחוש כי דיני התורה והלכותיה, אינם הלכות וחיובים גרידא, לקיים ציווי השי"ת, אלא הם הלכות המוליכות אותו. ולא די בזה שהוא לומד את התורה, אלא העיקר הוא שהתורה היא תלמדנו. וזהו ביאור הכתוב (תהלים קי"ט, קה קו) נר לרגלי דבריך ואור לנתיבתי - נשבעתי ואקימה לשמור משפטי צדקך. כי אחר הידיעה וההרגשה בחוש, כי התורה

ולא ישנתי כו' - כתב האוה"ח הק' בספרו ראשון לציון: וא"ת מאי רבותיה והא איהו גופיה אמר במס' סנהדרין דף ע"א כל המתנמנם בבית המדרש חכמתו נעשית לו קרעים ע"כ וי"ל דרבותיה הוא שלא שגג בזה כל ימיו לא אנסתו שינה ונמנם והא מלתא צריכה זירו גדול וסייעתא דשמיא וכן כל הנהו דקאמר במה האריך ימים והם דברים שהם כפי הדין רבותייהו הוי שלא שגגו בהם כל ימיהם הגם שהם דברים שבטורח גדול יכול להמלט מלשגוג בהם.

ולא ששתי בתקלת חבירי - כתב האוה"ח בס' ראשון לציון: קשה מקרא מלא דבר הכתוב בנפול אויבך כו' ויתבאר בההיא דאמרינן בפרק תפלת השחר דף כ"ח וז"ל בכניסתו מהו אומר יהי רצון כו' שלא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי כו' ולא יכשלו חבירי ואשמח בהם ע"כ. קשה בשלמא מה שמתפלל על עצמו שלא יכשל ולא ישמחו לו הוי מלתא דלא תליא ביה גם שלא יכשלו חבריו ג"כ ישנה בגדר תפלה אלא ולא ישמח הוא בכשלונם דבר זה תלוי בידו אם ירצה להיות צדיק ולא ישמח. ונראה דהא מלתא אתיא מעצמה ואינה תלויה ביד האדם להרחיקה דשני ת"ח היושבים ללמוד ואחד מהם הצדיקה דעתו אל הנכון בהלכה ורואה שחברו לא השיג האמת ישמח לבו ויגל כבודו שלא טעה לבבו גם הוא כמוהו וזהו אומרו וישמחו כי פ"י תבוא להם השמחה מצדי שלא השגתי האמת והם השיגוהו וכמו כן אומרו ואשמח בהם שתבא לי השמחה מאמצעות כשלונם ודבר כזה מרוחק מרצון הקדושה כי הוא זה אבק הגבהות על חביריו והוי מדברים שאין אדם שליט ברוח כזה לכלוא אותה ממנו וצא ולמד מעובדא דר' עקיבא ששמח כשראה עצמו דורש על ששים רבוא מיישראל מה עלתה בידו כי אין ה' חפץ בכל כיוצא בזה וזה הוא יתרונו דרבי זירא שכ"כ קדש עצמו עד שנטבע בו טבע הפך טבע הרגיל ולא היה שש לתקלת חבריו על אופן האמור דהוי מלתא דהתנאים הראשונים היו חוששין שלא יהיו יכולין ללמוד שלא לשמוח לכשלו חביריהם.

דף כח. ע

ודאשתמש בתגא חלף תני ר"ל זה המשמש במי ששונה הלכות וכו' - כתב בשו"ת מהר"י ברונא (סי' עה) דהא דאסור

קודם משום פרסומי ניסא, וללמדנו הוא בא, עד כמה אסור לו לאדם להיות כפוי טובה, ושיהא האדם זוכר את חבירו שהטיב עמו.

והנה אף שכל כך גדולה וחביבה מצות נר חנוכה, אך מ"מ אמרו בגמ' (שבת כג ב) נר שבת ונר חנוכה - נר שבת קודם, משום שלום ביתו. והרי בנר שבת אין שום מצוה בעצמותו, שהרי אפשר לאכול גם בחושך, אלא שחששו חז"ל לשלום ביתו - שלא יהיה ח"ו בבית שום קפידא, ומשום כך חיבנוהו בנר שבת. והרי דבר זה מלמדנו ומאלפינו בינה ודעת, כמה גדול הוא השלום, שדוחה את נר חנוכה שהיא מצוה חביבה יותר מקידוש היום ומחוייב לחזור על הפתחים לקיימה, ומ"מ שלום ביתו עדיף, וכן מצאנו (סוכה נ"ג ב') שאמר הקדוש ברוך הוא ימחה שמי על המים, כדי לעשות שלום בית איש לאשתו. וענין השלום בבית אינו ענין פרטי, שהרי אמרו ז"ל (אבות דרבי נתן פכ"ח ג) כל המשים שלום בתוך ביתו, כאילו משים שלום על כל ישראל. והדבר מובן גם בפשוטו, שע"י התנהגותו בביתו, הרי הוא מסתגל להחשיב גם את זולתו, ולהיות בשלום עם כל אדם. הוי אומר, כי מתוך התבוננות בדבריה והלכותיה של תורה - הנה ההלכות נעשים לו להליכות חיים. וזהו שאמרו ז"ל כל השונה הלכות, להורותינו, כי רק באופן זה שלומד את התורה כהלכות - שהתורה תלמדנו הליכות עולם, והליכות חיים הם ע"פ התורה, הרי הוא מצרף ומזכך את עצמו באמריה של תורה, ומובטח לו שהוא בן העולם הבא.

דף כט. סו

ובנאה יכניה וסיעתו מאבנים ועפר שהביאו עמהן בגלותן לקיים מה שנאמר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו ע"כ - בתשו' חת"ס חיו"ד סי' רס"ד כתב מש"כ רש"י במגילה כ"ט ע"א ד"ה דשף ויתייב ובנאוהו יכני וסייעתו מאבנים ועפר שהביאו עמהן בגלותן לקיים מ"ש כי רצו עבדיך את אבני ואת עפרה יחוננו, וקשה מי התיר להוריד מקדושת ביהמ"ק לבכה"נ, אלא ע"כ כיון שבאו בה פריצים נתחללה עכל"ק.

ויש מי שהקשה לפי מ"ש השלטי הגבורים בע"ז נ"ב דלא קיי"ל כלל כהך דרשא ובאו בה פריצים דנעשה חול, א"כ הדרא קושית הח"ס ז"ל מי התיר להוריד, ויש לומר דס"ל לרש"י כה"ט דהיכא שאינו ראוי עוד לקדושה חמורה ויבא לידי גניזה, טפי עדיף להורידו לקדושה קלה מלגוננו ולא להשתמש בו.

עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בא"י וכו' - פירוש מחודש כתב בספר קהלת משה להגה"ק מקוונין זצ"ל (בסופו דף קי"ח בגמ' מגילה כ"ט) וז"ל: לכאורה לאיזה דבר נצרכים בשם הלא ביהמ"ק הוא מועט המחזיק את המרובה ולא יחסר המקום עבורם ולמה צריכים הבתי כנסיות ובתי מדרשות.

וכנראה עפ"י פשוט ובדרך צחות, דהנה האנשים אשר הם עוסקים בתורה והולכים תמיד להתפלל בבהכ"נ ערב ובוקר בגלות המר הזה מורגלים הם בקדושה מעט - זה בהכנ"ס ובהמ"ד, ממילא יכולת בידם לקבל קדושה בביהמ"ק, וגם תורה חדשה מאיתו תצא עבור אותן האנשים אשר הורגלו

היא נר לרגליו ואור לנתיבות חייו, ובלא תורה ומצוות הרי הוא מתהלך בחושך, רק אז הוא מתחבר ומתקשר עם התורה, להשבע על קיום מצוותיה של תורה. ומתוך כך, כל הנהגותיו והליכותיו הם לאורה של תורה ולא באור של השקפות זרות. ורק באופן זה תורתו - תורת חיים היא, ועל זה הוא שאמרו ז"ל (ע"ז יט, א) מתחילה נקראת תורת ה', ולאחר שעמל בה נקראת תורתו. כי זו היא המטרה הנרצית, להתחבר אל התורה, שתעשה לקניינו וחלק מעצמותו ומהות חייו.

והרי אמרו ז"ל (מכות דף כ"ג ב') רצה הקדוש ברוך הוא ליזכות את ישראל - לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר. וכבר פירשו בשם הגר"א, ליזכות את ישראל - היינו לזכך את ישראל. ועל דרך מה שאמרו ז"ל (מדרש רבה פרשת אמור) על הפסוק אמרת ה' צרופה - לא ניתנו המצוות אלא לצרף בהם את ישראל. ועיין ברמב"ן בפ"י לתורה (דברים כ"ב, ו) מה שהאר"ך בענין זה. וכך הוא בענין לימוד התורה כמו שאמרו ז"ל (קידושין דף ל' ב') בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין. וביאר במסילת ישרים (פרק ה') כי אם הוא עוסק בתורה, בראותו דרכיה צויה ואזהרותיה, הנה סוף סוף מאליו יתחדש בו התעוררות שיביאהו על הדרך הטוב. וזה ביאור אמרם ז"ל (נדרים כ"ב ב') אלמלא חטאו ישראל, לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד, מפני שערכה של ארץ ישראל הוא. והיינו כי כפי מה שנתרחקו ישראל, והסתר פניו ית' גדול, הרי זקוקים הם ליותר זיכוך וצירוף עד הגיעם לבית ה', ומחסדי השי"ת הוא, כי כפי מה שנתרחקו כך הונחו בעדם יותר מסילות ודרכים לצרף את עצמם, עד שיוכלו בכל דרכיהם להתקרב אל הדרך המוליכה אליו ית', להתדבק באור פני מלך חיים. וכל זה הוא בכלל אמרם ז"ל רצה הקדוש ברוך הוא ליזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות.

וכאשר יתבונן האדם בתורה, יראה לעיניו בכל פרט ממצוות התורה - עד כמה התורה מזככת ומצרפת את הבריות בכל מדה יקרה ונכונה. ונזכיר פרט אחד להתבונן בו, הנה בשלהי מסכת עוקצין אמרו, לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל - אלא השלום, שנאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום, הרי שעל ידי שנתן הקדוש ברוך הוא את התורה לישראל, על ידי כך נתברכו בשלום, כי דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. ועל ידי ההתבוננות רואים איך שהתורה מרחקת את הפירוד והמחלוקת ומקרבת את השלום. (והארכנו בזה בקו' הדרן עלך - הדרן לסיום ששה סדרי משנה) ולדוגמא, מצות נר חנוכה, שהיא מצוה מדרבנן בלבד, ומ"מ אנו מוצאים בה חומרא יותר משופר וסוכה ולולב וציצית ותפילין, דהרי מבואר בירושלמי (פ"ק דפאה) בכולן אם יש לך אתה חייב, ואם אין לך אין אתה חייב בהן, ואינו מחוייב להיות מחזר על הפתחים בשביל קיום המצוה, ואילו בנר חנוכה חייב אפי' עני המתפרנס מן הצדקה, ומחזר על הפתחים בשביל קיום מצוה זו (רמב"ם פ"ב מהל' חנוכה ה"ב). וכן אמרו בגמ' (שבת דף כג, ב) דנר חנוכה קודם לקידוש היום, אף על פי דקידוש היום יש סוברים דהוא מן התורה גם על היין. והלא מצות קידוש היום באה להורות על קדושת ישראל, דאף בהשבת קביעא וקיימא, אך רצה הקדוש ברוך הוא שישראל יקדשו את השבת. ואעפ"כ נר חנוכה

השם, אלא כיון דא"א בענין אחר, ככה עבדינו, וזהו המעליותא דבן קמצר שהי' כותב את השם בבת אחת, נמצא שלא הי' רגע א' של מחיקת השם.

והק' המנ"ח והא אפשר לתקן דלא בכל כתיבה יהי' רגע אחת של מחיקה, והיינו שיכתבו קודם את הוי"ו של שם השם, ואח"כ הי' והה"א לפניו, ואח"כ הה' שלאחריו, ואדרבה מוכח מזה כהגנית ורדים דאסור לכתוב שלא כסדרן, ולכן א"א לתקון ככה"ג.

ומוכח דפליגי בזה הדברי חיים והמנחת חינוך בהך דבעי כתיבת השם כסדרו, אם כתבו בבת אחת, דלהדברי חיים לא הוה כסדרן, ולהמנחת חינוך הוה כסדרן, והקפידא הוא רק שלא יכתבו שלא כסדרן.

וכתב הגאון מטשעבין בספרו דובר מישרים (ח"א סי' י"ח) דספק זו אי בבת אחת הוי כסדרן או לא, י"ל דתלוי בפלוגתא כאן בסוגיין בחל להיות בשבת עצמה, דס"ל לר"נ עדיין הוא מחלוקת, ופירש"י דהא לא קדמה עשיה, והיינו דס"ל דבעינן דוקא שיקדם העשייה, ובבת אחת לא הוה כסדרן. משא"כ ר"ה דס"ל לדברי הכל אין מקדימין, היינו משום דס"ל דבבת אחת גם הוה כסדרן, והקפידא הוא רק שלא תהי' העשי' אחרי הזכירה דייקא ע"ש. וכ"כ בכלי חמדה פרשת ראה (אות ד').

דף לא. סו

יוהכ"פ כו' רם ונשא וכו', א"ר יוחנן במקום שאתה מוצא גדולתו של הקדוש ברוך הוא שם אתה מוצא ענותנותו וכו' - במשך חכמה (ר"פ אחרי) מבאר קישור שני המימרות, דביוהכ"פ אנו מוצאין דבר זה גדולתו של הקדוש ברוך הוא וענותנותו שם, דהכהן גדול נכנס לפני ולפנים, למקום המקודש ביותר, למקום השכינה, ושם הוא מקטיר קטורת שכביכול משפיע הוא למעלה, הרי אין לך ענוה גדולה מזו, שמשפיל עצמו כאילו הוא נצרך לבריותיו ע"ש.

וביערות דבש (ח"א דרוש ט"ז) ביאר דברי ר' יוחנן דמלך רם ונשא אין הבדל אם כפרי משבח אותו או חייל, שניהם שווים לפניו מחמת גודל רוממותו, וזהו מ"ש במקום שאתה מוצא גדולתו - שם אתה מוצא וראוי ויאה ענותנותו, שהרי כולם חשובין כאין לפניו, ואין הבדל לפניו בין שרפי מעלה לאנשי מטה הקרוצים מחומר.

וכע"ז איתא בשם הגר"א ז"ל לפרש "המשפילי לראות בשמים וארץ" שגם שמי השמים שפלים הם לפניו, מול רוממות גדולתו.

וכיוצ"ב ביאר בערבי נחל (פ' בלק דרוש ד') משל למלך אדיר ומרומם שהלך בדרך, ובא לקראתו אדם פחות וסכל ועמד לפני המלך להללו לשבח ולפארו, הרי מובן הדבר שמיד יגשו אליו עבדי המלך להדפו ולגרשו מלפני המלך, כי איך יעיז הוא פניו לגשת לעמוד מול רוממות הוד מלכותו לפארו ולברכו, אולם מלך מלכי המלכים ברוב ענוותנו רוצה בפאר עמו שהם קרוצי חומר מגושי עפר, והקב"ה רוצה בתהילתם, וזהו מה שאמר ר' יוחנן כל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקדוש ברוך הוא, שמגדלין ומפארים אותו ורוממים את כבוד מלכותו, שם אתה מוצא ענותנותו, שזהו גופא ענותנותו להשפיל את עצמו להתרצות בפאר עמו ע"ש.

בקדושתם הם יזכו לתורה החדשה, אבל אותן האנשים אשר לא היו עוסקין בתורה ולא הלכו להתפלל בבהכ"נ, לא יהי' ביכולתם לבוא לביהמ"ק מפני שלא הורגלו בקדושה מעט זה בהכ"נ ובהמ"ד, לכן צריכים מקודם לילך איזה זמן לבהכ"נ ולבהמ"ד כדי שיורגלו בהקדושה ואח"כ יהי' להם יכולת לילך לביהמ"ק, ומפני זה צריכים הבכ"נ ובהמ"ד לקבוע בארץ עבורם, מפני שלא רצו לילך בהגלות לבהמ"ד ובהכ"נ, צריכים אז לילך מקודם שם לבהכ"נ ולבהמ"ד. ומסיים שם: ואמרתני דבר זה לפני אדמו"ר הה"ג מו"ה אי"ה זצלה"ה ממועזבוז ואמר לי וכו' ואמר כי הוא עפ"י האמת, עכ"ד.

דף כט: סו

וכיון דבניסן בעי אקרובי מתרומה חדשה, קדמינן וקרינן באחד באדר כי היכי דליתי שקלים למקדש - משמע דגם בזמן ביהמ"ק היו קורין פרשת שקלים להודיע שיבואו שקליהם, וכן מבואר ברש"י במשנה. ועי' במקראי קדש להגרצ"פ פרנק ז"ל שתמה מכאן על המשנה ברורה (סי' תרפ"ה ס"ק א') שכתב בשם הלבוש דפרשת שקלים הוא לזכר מצות מחצית השקל ובבחינת ונשלמה פרים שפתינו.

ובמועדים וזמנים (ח"ב סי' צ"ה) נסתפק האם יכול מי שהוא למטה מגיל עשרים להוציא הקהל בפרשת שקלים, לשיטת הרע"ב והחינוך הסוברים שעד גיל עשרים פטורים ממצות מחצית השקל, האם משום שאין עליו חיוב וכפרת מחצית השקל אינו חייב גם בקריאה מצד הדין ורק מטעם חינוך, ובספר שיטות בהלכה על המועדים ח"א סי' כ"ב (להרה"ג ר' העשיל רייזמן מת"א) תולה שאלה זו בשני הטעמים למצות הקריאה, דלפי הטעם שהיא זכר לנתנה, צריך הקורא להיות בן עשרים לחינוך והרע"ב, ובן י"ג לרמב"ם והרמב"ן, שבגיל זה היה חייב לתת מחצית השקל בזמן ביהמ"ק, אבל לפי הטעם שהוא רק להודיע שיביאו השקלים, גם קטן היה יכול להודיע אף בזמן ביהמ"ק להזכיר לקהל שיביאו השקלים, אף שהוא בעצמו פטור מכן.

וע"ש שמביא שבהגהות הגרעק"א בסי' רפ"ב כותב להדיא שלפי הטעם שחיוב הקריאה הוא לזכר מצות הנתנה, הקטן אינו קורא בד' פרשיות, וכן מביא מהגנית ורדים (ח"א כלל א' סי' ל"ז) בשם ריב"ש שקטן לא יקרא בפרשת שקלים, אבל בשו"ע או"ח סי' רפ"ב ס"ד פוסק הרמ"א "וקטן יכול לקרות בפרשת המוספין, או בד' פרשיות שמוסיפין באדר וכן נוהגים", ונראה דס"ל שטעם הקריאה הוא כדי להודיע שיביאו שקליהן באחד בניסן.

דף ל. סו

חל להיות בשבת עצמה אר"ה לדברי הכל אין מקדימין ור"נ אמר עדיין היא מחלוקת - בשו"ת גנת ורדים (סי' י') יצא לחדש דכשכותב בספר תורה שם משמות הקדושים, בעי למיכתב כסדרן, ובשו"ת דברי חיים (יו"ד סי' נ"ז) הקשה עליו מהא דאיתא ביומא (ל"ח ע"ב) בבן קמצר שהי' כותב את השם בבת אחת, והרי לא כתב כסדרן, ומוכח דגם בכתיבת שם השם לא בעי כסדרן. אבל במנחת חינוך (מצוה תל"ז) הביא רא"י מסוגיא ההיא גופה להיפוך כמו הגנת ורדים, דבכל כותב שם הוי"ה הרי אחרי שכותב אותיות י' ה' שזהו כבר שם, כשכותב אות ו' הוא כמו מוחק את השם, שאין לו עכשיו משמעות שם

לסיומא דמגילה

משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג - בשפת אמת על מגילה (ה' ע"א) כתב חידוש נפלא: ודאי נראה דתקנת מרע"ה לדרוש בענינו של יום הי' גם על שבת, שהרי גם שבת כתוב בכלל המועדים ואח"כ כתיב וידבר משה כו' וקאי גם על שבת ולמה לא יהי חיוב בשבת, ובפרט לשיטת התוס' שבת עדיף מיו"ט כיון דביו"ט דורשין ל' יום מקודם ובשבת לא, א"כ פשיטא דבשבת נמי דורשין בענינו של יום עכ"ד והוא חידוש גדול. וכע"ז אי' בספר משיב נפש להרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין בדרושים לבר מצוה (ד' ל' טור א'). ע"ש.

מסכת מועד קטן

אמר ליה משום מקיים וכו' ומה טעם קאמר וכו' - כתב בהע' הגריש"א: נחלקו הראשונים בגדר מקיים, דדעת הערוך [ערך קם ב', הובא בתוס' ע"ז ס"ד. ד"ה ר"ע], דהמקיים היינו שרואה כלאים בתוך שדהו ומניחן לגדול ואין עוקרן, ור"ע מחייב אלא שאין בו מעשה, והתוס' שם חלקו עליו וס"ל דמקיים היינו שעשה קצת מעשה להוכיח רצונו, וכגון שעשה גדר וסייג כדי לקיימן. והנה לא מיבעי לדעת הערוך תקשה סוגיין דאם כל החיוב במחפה הוא משום מקיים, הא מקיים חייב בדיעה בעלמא ואין עוקרן, וא"כ מה בא להשמיענו דגם מחפה חייב הא מחפה הרי כבר עושה מעשה בעצם הכלאים, ואיך תלי מחפה במקיים והיה צריך להשמיענו דגם במחפה יש מקיים, הא פשיטא הוא, דהרי מקיים כבר בלא מעשה חייב, אלא אפילו לשיטת ההתוס' נמי תקשה דכל מה שצריך לשיטתו הוא לקיים דרך מעשה כל דהו, ואפילו בעושה גדר מסביב השדה כבר מחייב, א"כ פשיטא דמחפה שעשה מעשה בעצם הזרעים חייב ואיך תלי מחפה במקיים.

ונראה לתרץ דמשכחת לה גוונא דמשום מקיים סתם לא יהא חייב, ומשום מקיים בדרך חיפוי יהא חייב, והוא דפשיטא מילתא דהרואה בשדהו כלאים ביום טוב שאין לו אפשרות לעקרו ודאי לא יהא חייב משום מקיים, דהרי אינו מקיים דאין לו אפשרות מצד הדין לתלשם, ומאי מקיים שייך ביה, וה"ה בגודר גדר מסביב שדהו ביום טוב בשדה שיש בו כלאים לא שייך לחייבו משום מקיים דמה מקיים איכא הא אין לו אפשרות מצד הדין לעוקרם, ומה דגילה דעתו בעשיית הגדר אין זה מספיק, דמ"מ בעצם ביטול הכלאים אין לו כח לפעול, ולא מקיים הוא, אמנם במחפה בכלאים ביום טוב אף על פי שכל חיובו משום מקיים נראה לחייבו דכשהוא מחפה הרי פועל פעולה להשביח הכלאים נמצא דיש כאן קיום באופן חיובו, ואם היה אפשר לומר עליו זורע הרי היה כאן זריעה, וא"כ עכשיו אף שצד זריעה ליכא מ"מ יש כאן מעשה דידיה שמשבח ופועל פעולה בכלאים שיושבח יותר ויותר, וא"כ כשיש מקיים באופן חיובי מה איכפ"ל הוה ביום טוב שאין לו אפשרות לעוקרו, דמ"מ מוסיף הוא בכלאים ועצם השבח

שהוא משבחם מחייבים אנו אותו משום דינא דמקיים מלקות. דמ"מ מקיים יש כאן במושבח יותר את הכלאים, נמצינו למדים דיש מציאות של מקיים שלא יהא חייב רק אם יבוא בדרך של מוסיף, וא"כ כבר לא תקשה כ"כ היאך נקט במחפה דין מקיים, דמשכחת לה גוונא דרק בזה יחויב משום מקיים כלאים ודו"ק.

דף ג. ע

בתוס' (ד"ה חייב שתים וכו') בסו"ד: ואף על גב דרב כהנא אמורא הוא, מקשי מיני' וכו' משום דגברא רבה הוה וכו' ע"כ. יש להביא כאן מש"כ בספר גלגולי נשמות (על המעשה המובא בקדושין (מ' ע"א) בקדושת רב כהנא): הענין דההוא מטרוניתא היא כזבי, ורב כהנא ניצוץ מפניחס, וסי' פנחס בן אלעזר בן אהרון הכהן והוא עתה לאו כהן דאמר אי לא נסבית כהנתא לא איעתירי, וזאת רצתה להכשילו תחת אשר הרג אותה, ואתא אליהו וקיבלו בשביל השייכות כנז"ל דאליהו הוא פנחס עכ"ל יעו"ש.

ובספר טובה ראייתה (בנד"מ ע' נג) כותב: ובוא וראה מעשה שהיה אשר שמעתי מפי הר' יעקב סתהון גר"ו אשר שמע מאביו מעשה שהיה בימיו, כי במערת רב כהנא נגד הפתח מקום סתום לצד מערב המערה שם הוא ציון רב כהנא, והששה כוכין הפתוחים בצד צפון ודרום הם תלמידיו או חביריו זע"א, וקודם הרעש לעיר צפת היה פעם אחת שהלכו הנשים להשתטח במערה הנז', ואחת מהנה אמרה להם למה אתם נושקים האבנים כי שם מקום סתום ואין שם שום צדיק, והיא לעגה עליהם, אזי האמינו לדבריה וחזרו לאחוריהם, באותה שעה נשמע קול רעש גדול ונסדק אבן הכיפה וירד נחש גדול וניקר שני עיניה לאותה האשה המלעגת, ולנשים האחרות ניקר לכל אחת עין אחת. עד כאן דבריו אשר שמעתי מפיו, והוא שמע כן מפי אביו הזקן הכשר הר' אברהם סתהון נ"ע שהיה בימיו מעשה הנורא הזה אשר אתה רואה.

דף ג. ע

כי גמירי הלכתא שלשים יום לפני ר"ה - תוספת שביעית היא שלשים יום קודם שביעית. ז"א חלק י"ב מן השנה. מכאן המקור למנהג שמביא המג"א (סי' רס"א סק"ט) שנהגו לעשות תוספת שבת שעתים קודם, כי כל יום השבת הוא כ"ד שעות וחלק הי"ב ממנו הוא שעתיים. (דרכי משה או"ח סי' רס"א וצוין שם שמקורו משו"ת מהר"ח או"ז סי' קפ"ה, ושם בתשובה מביא כן בשם הרב רבי אברהם ב"ר עזריאל בספר ערוגת הבושם).

גליון זה יוצא לאור ע"י שיעור הדף היומי בביהמ"ד אהל תורה רח' הרב יוסף קארו 4 ביתר.

מידי ערב נמוסר שיעור בצורה רהוטה ובהירה בשעה 7.00 בערב ניתן לשמוע את השיעורים בקול הלשון במס' 03-6171111 להקיש *7 ואז קוד 966339 שלוחה 6 ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל: K0504166339@gmail.com

ניתן לקבל גם את הגליון היוצא ע"י בית מדרש גבוה לכהנים' ללימוד הלכות עבודת ביהמ"ק.